

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 28/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen och till vissa lagar som har samband med den

Till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 oktober 2014 regeringens proposition med förslag till lag om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen och till vissa lagar som har samband med den (RP 183/2014 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att förvaltningsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Tiina Korhonen, arbets- och näringsministeriet
- budgetråd Outi Luoma-aho, finansministeriet

- överinspektör Hanna Nyfors, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Raisa Forsström, Folkpensionsanstalten
- sakkunnig Tommi Eskonen, Finlands Kommunförbund.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- Löntagarorganisationen Pardia
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- Företagarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen en lag om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen. Med sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen avses en modell för samverkan där arbets- och näringsbyrå, kommunen och Folkpensionsanstalten tillsammans bedömer servicebehovet hos de arbetslösa som behöver sektorsövergripande samservice, planerar service som i sin helhet är relevant

med avseende på sysselsättningen för dem och svarar tillsammans för att sysselsättningsprocessen för de arbetslösa framskrider och följs upp.

Målet med sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen är att främja sysselsättningen för arbetslösa genom att erbjuda dem offentlig arbetskraftsservice samt socialvård, hälso- och sjukvård och rehabilitering i enlighet med deras servicebehov.

Det ska inte inrättas någon ny organisation för den sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, utan alla medverkande myndigheter ska arbeta inom ramen för sina befogenheter. Samverkansparterna ska ha minst ett gemensamt verksamhetsställe för samservice i verksamhetsområdet för varje arbets- och näringsbyrå.

Arbets- och näringsbyråerna, kommunerna och Folkpensionsanstalten kommer att bedöma en arbetslös klients behov av sektorsövergripande samservice när personen har fått arbetsmarknadsstöd på grundval av arbetslöshet för minst 300 dagar eller varit arbetslös minst en viss tid utan avbrott. Personer under 25 år måste ha varit arbetslösa i minst sex månader utan avbrott och personer som har fyllt 25 år arbetslösa i minst tolv månader utan avbrott. Med behov av sektorsövergripande samservice avses att det för att främja sysselsättningen för en arbetslös krävs att den service som tillhandahålls av kommunen, arbets- och näringsbyrån och Folkpensionsanstalten samordnas.

Den sektorsövergripande samservice inleds med en intensiv utredningsperiod som ska pågå i högst tre månader. Under utredningsperioden utreds den arbetslöses servicebehov sektorsövergripande och det utarbetas en sektorsövergripande sysselsättningsplan tillsammans med personen. I planen avtalar man om den arbetskraftservice och den socialvård, hälso- och sjukvård och rehabilitering som behövs på grund av den arbetslöses servicebehov.

Vidare föreslås det att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att kommunerna

ska betala hälften av arbetsmarknadsstödet under arbetslöshetstiden till personer som fått arbetsmarknadsstöd på grundval av arbetslöshet i minst 300 dagar och 70 procent av stödet till personer som fått arbetsmarknadsstöd på grundval av arbetslöshet i minst 1 000 dagar. Dessutom justeras lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och lagen om utkomststöd på grund av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen.

Ett viktigt mål med förslaget är att minska långtidsarbetslösheten. Andra mål är att höja sysselsättningsgraden, förlänga arbetslivet och trygga framtida arbetskraftsbehov. Avsikten är dessutom att på sikt minska de totala offentliga kostnaderna för arbetslösheten, få det nuvarande servicesystemet att fungera bättre, förtydliga arbetsfördelningen mellan stat och kommun, förbättra samarbetet mellan stat och kommun och ge kommunerna större möjligheter att medverka till att främja sysselsättningen för långvarigt arbetslösa. Målet med att stifta en särskild lag om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen är också att i hela landet trygga tillgången till tjänster som långtidsarbetslösa behöver och att på så sätt förbättra lika-behandlingen av arbetslösa oberoende av bostadsort.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen

Regeringen föreslår en lag om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (lagförslag 1). Med sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen avses en mo-

dell för samverkan där arbets- och näringsbyrån, kommunen och Folkpensionsanstalten tillsammans bedömer servicebehovet hos de arbetslösa som behöver sektorsövergripande samservice, planerar service som i sin helhet är relevant med avseende på sysselsättningen för dem och svarar tillsammans för att sysselsättningsprocessen för de arbetslösa framskrider och följs upp. Behovet

av samservice bedöms när en arbetslös har fått arbetsmarknadsstöd i minst 300 dagar på grundval av arbetslöshet eller när personen har varit arbetslös utan avbrott en bestämd tid. Den arbetslöse hänvisas till samservice om servicebehovet kräver att insatserna på arbets- och näringsbyrå, kommunen och Folkpensionsanstalten samordnas. Det inrättas ingen ny organisation för sektorsövergripande samservice utan verksamheten bygger på samarbete i nätverk med gemensamma kundserviceställen. Varje samverkande myndighet arbetar inom ramen för sina egna befogenheter.

Förvaltningsutskottet välkomnar att bestämmelser om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen tas i lag. Ett av de viktigaste målen med propositionen är att minska långtidsarbetslösheten. Utskottet menar att samverkansmodellen kan vara till hjälp för att snabbare se vilka behov de arbetslösa har och för att tillhandahålla tjänster effektivare och i högre grad vid rätt tidpunkt. Långvarigt arbetslösa kommer att behandlas mer jämlikt när verksamheten permanentas och utsträcks till hela landet. Samtidigt kan samarbetet och informationsutbytet mellan arbets- och näringsbyråerna, kommunerna och FPA förbättras och överlappande insatser undvikas. Det är positivt för både de arbetslösa och serviceleverantörerna att verksamheten koncentreras till gemensamma verksamhetsställen.

Varje geografiskt område med en arbets- och näringsbyrå ska ha så många nätverk för sektorsövergripande samservice som arbets- och näringsbyråerna, kommunerna och FPA kommer överens om. Vidare ska varje nätverk ha en ledningsgrupp för den sektorsövergripande samservicen. Ledningsgruppen ska bland annat komma överens om en dispositionsplan för anslagen till samservicen. Personer som utses av kommunerna ska leda den sektorsövergripande samservicen inom den ram som ledningsgruppen anger. Lagförslaget ger kommunerna bättre möjligheter att påverka hur servicen till långtidsarbetslösa ordnas och medverka till att de får arbete, menar utskottet.

De nuvarande servicecentralerna för arbetskraft bygger på avtal om frivilligt samarbete mellan arbets- och näringsbyråerna, kommunerna och Folkpensionsanstalten. I dagsläget täcker servicecentralerna in 124 kommuner. Den föreslagna lagen permanentar modellen och utsträcker den till de kommuner som i dag står utanför modellen med servicecentraler för arbetskraft. Enligt motiven till propositionen kan den lagstadgade skyldigheten för flera parter att samarbeta närmare i fråga om fler personer innebära att åtminstone en del kommuner måste avsätta en aning mer personal för att ordna service till arbetslösa. Det kan hända att kommunerna måste nyanställa om det inte går avsätta personal genom personella omorganiseringar. Det går inte att uppskatta hur mycket kommunernas utgifter i så fall kommer att öka, sägs det i propositionen.

Enligt en kalkyl som utskottet har fått kommer kommunerna att behöva minst 22 miljoner euro i basfinansiering. Det är lika mycket som arbets- och näringsförvaltningen behöver och beloppet består av omkostnaderna för det nuvarande nätverket och kostnaderna för den geografiska utvidgningen. Dessutom behövs det ungefär fem miljoner euro till för nya verksamheter, bland annat för utvärdering, ledning och samordning. Hur mycket resurser det behövs beror på hur många arbetslösa det finns som behöver samservice, påpekar utskottet. I vilket fall som helst är det svårt att i dagsläget bedöma hur stora kostnader kommunerna kommer att få för reformen eftersom de lokala modellerna utformas först nästa år.

Lagförslaget innefattar vissa bemyndiganden att utfärda förordning. Genom förordning ska det föreskrivas om bland annat serviceprocesser, finansiering, kostnadsfördelning, organisation och ledningsfrågor. Propositionen har inget utkast till förordning, men motiven redogör för det närmare innehållet i förordningen. Utan en förordningstext är det en aning svårt att göra en närmare bedömning av verksamhetsmodellen, effekterna, ledningsmekanismen och kostnaderna.

Finansiell ändring i arbetsmarknadsstödet

Regeringen föreslår dessutom att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras. Det innebär att kommunerna under arbetslöshetstiden ska betala 50 procent av arbetsmarknadsstödet till personer som har fått arbetsmarknadsstöd på grundval av arbetslöshet i minst 300 dagar och 70 procent av arbetsmarknadsstödet till personer som har fått arbetsmarknadsstöd på grundval av arbetslöshet i minst 1 000 dagar (lagförslag 2). Enligt den gällande lagen ska kommunerna betala hälften av arbetsmarknadsstödet under arbetslöshetstiden till personer som har fått arbetsmarknadsstöd i minst 500 dagar på grundval av arbetslöshet.

Detta innebär att finansieringen av arbetsmarknadsstödet i allt större omfattning lyfts över på kommunerna. Samtidigt minskar statens utgifter för arbetsmarknadsstödet med ungefär 160 miljoner euro 2015, förutsatt att aktiveringsgraden ligger på samma nivå som 2013. Kommunernas utgifter ökar med lika mycket. Staten ger kommunerna 75 miljoner euro i kompensation för den beräknade utgiftsökningen genom en ändring i utdelningen av samfundsskatten till kommunernas fördel (RP 180/2014 rd). Ökningen fördelas sedan enligt de gällande fördelningsprinciperna mellan enskilda kommuner. Den slutliga fördelningen av kompensationen på kommunerna görs genom en korrigering utifrån statsandelssystemet enligt antalet långtidsarbetslösa (RP 133/2014 rd). Staten kommer dessutom att fördela sysselsättningsanslagen (32.30.51) för att det ska kunna ordnas arbetskraftspolitisk utbildning, arbetsträning och arbetsprövning, där staten betalar fullt arbetsmarknadsstöd samt arbete med lönesubvention för

fler än hittills av dem som ingår i kommunernas finansiella ansvar.

Utskottet påpekar att kommunernas andel av kostnaderna för arbetsmarknadsstödet i sista hand beror dels på den allmänna utvecklingen i arbetslösheten, dels på hur många arbetslösa inom kommunernas ansvarsområde som kan aktiveras med insatser från de samverkande aktörerna. I den föreslagna samservicemodellen får kommunerna bättre möjligheter att påverka hur de sysselsättningsfrämjande insatserna organiseras och därmed kan de också sänka sin andel av kostnaderna för arbetsmarknadsstöd. Enligt propositionen är tanken med den finansiella ändringen av arbetsmarknadsstödet att utgifterna inte ska stiga i de kommuner som satsar på service till arbetslösa. I detta sammanhang påpekar utskottet att det är viktigt att avsätta sysselsättningsanslag för insatserna.

Antalet personer som fått arbetsmarknadsstöd länge och kommunernas nuvarande och kommande finansiella ansvar minskar dessutom av att ändringar i arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning trädde i kraft i början av 2014. Arbetsvillkoret förkortades från 34 till 26 veckor och arbete med den högsta höjningen av lönesubventionen räknas helt och hållet in i arbetsvillkoret. Tack vare ändringarna blir de långtidsarbetslösa som får arbetsmarknadsstöd färre, när arbetslösa har bättre möjligheter att få arbetslöshetsdagpenning i stället för arbetsmarknadsstöd.

Ställningstagande

Förvaltningsutskottet anför

att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 14 november 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pirkko Mattila /saf
vordf. Mika Kari /sd
medl. Maarit Feldt-Ranta /sd
Rakel Hiltunen /sd
Anne Holmlund /saml
Reijo Hongisto /saf
Risto Kalliorinne /vänst

Elsi Katainen /cent
Markus Lohi /cent
Tapani Mäkinen /saml
Mika Raatikainen /saf
Kari Tolvanen /saml
ers. Antti Rantakangas /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.